

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาชนิดและความชุกชุมของมดบริเวณป่าดิบชื้นระดับต่ำในป่าบาลา อำเภอแวง จังหวัดนราธิวาส ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ. 2544 - มีนาคม พ.ศ. 2545 พบมดทั้งหมด 8 วงศ์ย่อย 63 สกุล 255 ชนิด โดยมดในระดับวงศ์ย่อยที่มีสัดส่วนของสกุลและชนิดมากที่สุดคือวงศ์ย่อย Myrmicinae พบ 26 สกุล 104 ชนิด รองลงมาคือ Ponerinae พบ 16 สกุล 74 ชนิด ขณะที่มดในสกุล *Pheidole* มีสัดส่วนของชนิดมากที่สุด 25 ชนิด รองลงมาคือสกุล *Pachycondyla* 15 ชนิด

ช่วงระยะเวลาและวิธีการเก็บตัวอย่างแต่ละวิธี พบจำนวนชนิด ความชุกชุม และองค์ประกอบของชนิดมดแตกต่างกัน โดยเดือนมกราคม พ.ศ. 2545 และพฤษภาคม พ.ศ. 2544 พบจำนวนชนิดมดจากการใช้วิธีการเก็บตัวอย่าง 4 วิธีร่วมกันมากที่สุดและน้อยที่สุดคือ 133 ชนิด และ 85 ชนิด ตามลำดับ ขณะที่วิธีการจับด้วยมือ พบจำนวนชนิดของมดที่พบเฉพาะวิธีการเก็บตัวอย่างมากที่สุด 52 ชนิด รองลงมาคือการใช้ตะแกรงร่อนซากใบไม้ พบ 48 ชนิด นอกจากนี้พบว่า การใช้วิธีการเก็บตัวอย่าง 4 วิธีร่วมกัน พบจำนวนชนิด สกุลและวงศ์ย่อยของมดมากกว่าการใช้วิธีการเพียง 1 วิธี

การแพร่กระจายตามพื้นที่และช่วงเวลาของมดแต่ละชนิดมีความแตกต่างกันโดยมด 133 ชนิด หรือ 52.16 เปอร์เซ็นต์ของชนิดทั้งหมด มีขอบเขตการกระจายค่อนข้างแคบ ซึ่งพบเพียง 1 สถานีเก็บข้อมูล ขณะที่มด 155 ชนิด หรือ 60.78 เปอร์เซ็นต์ของชนิดทั้งหมด พบเป็นครั้งคราว โดยพบ 1-2 ครั้ง/ปี หรือคิดเป็น 14.29-28.57 เปอร์เซ็นต์

ผลของฤดูกาลต่อจำนวนชนิดของมด พบว่าจำนวนชนิดของมดในระดับวงศ์ย่อยของ Aenictinae และจำนวนชนิดของมดในระดับสกุลของ *Aenictus*, *Pheidole* และ *Pyramica* ในช่วงฤดูฝนและฤดูร้อนมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$, $F = 34.286$, 0.003 และ 34.286 ตามลำดับ) ขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางกายภาพคือ อุณหภูมิ ความชื้นสัมพัทธ์ของอากาศ และปริมาณน้ำฝน กับจำนวนชนิดของมดในระดับสกุลพบว่า มีรูปแบบความสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้างนี้สามารถนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาชนิดและความชุกชุมของมดในภาคใต้ของประเทศไทย รวมทั้งการศึกษาความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศป่าดิบชื้น ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการติดตาม ตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงของสังคมป่าดิบชื้น เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์และการจัดการพื้นที่ป่าไม้

การศึกษาค้างนี้มีข้อควรพิจารณาดังนี้

1. จำนวนชนิดของมดที่ได้จากการศึกษาค้างนี้ไม่ใช่จำนวนชนิดของมดทั้งหมดที่แท้จริงเนื่องจากการศึกษาค้างนี้ไม่ได้ศึกษาความหลากหลายของมดที่อาศัยบริเวณเรือนยอดของต้นไม้ ซึ่งคาดว่าจะมีองค์ประกอบของชนิดมดแตกต่างกับมดที่อาศัยบริเวณพื้นป่าและต้นไม้พื้นล่าง รวมทั้งขอบเขตของการศึกษาค้างนี้ไม่ได้ศึกษาในบริเวณสังคมพืชที่ระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางมากกว่า 200 เมตร ซึ่งคาดว่าจะมีองค์ประกอบของชนิดมดแตกต่างกับมดที่อาศัยบริเวณสังคมพืชป่าดิบชื้นในระดับต่ำ

2. ช่วงเวลาของการเก็บข้อมูล 2 เดือน ต่อครั้ง และขอบเขตการศึกษาในสถานีเก็บข้อมูล 3 สถานี อาจไม่ครอบคลุมจำนวนชนิดและความชุกชุมของมดทั้งหมด เนื่องจากมดแต่ละชนิดอาจมีการดำรงชีวิตผันแปรตามช่วงระยะเวลา รวมทั้งความซับซ้อนของแหล่งที่อยู่อาศัยแตกต่างกัน ตัวอย่างชนิดของมดที่พบเพิ่มเติมจากการศึกษาค้างนี้ เช่น *Discothyrea* sp.2, *Discothyrea* sp.3, *Dolichoderus cuspidatus* (Fr.Smith), *Harpegnathos venator* (Fr.Smith), *Meranoplus mucronatus* Fr.Smith, *Myopias* sp., *Myrmecaria* sp., *Odontomachus simillimus* Fr.Smith และ *Odontoponera denticulata* Fr.Smith เป็นต้น

3. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนชนิดของมดกับปัจจัยทางกายภาพจากการศึกษาค้างนี้ไม่ได้ศึกษาอุณหภูมิ และความชื้นของดิน, ลักษณะของดิน, ปริมาณใบไม้ที่ร่วงหล่น และปริมาณน้ำฝนบริเวณสถานีเก็บข้อมูล ซึ่งคาดว่าปัจจัยดังกล่าวน่าจะมีความสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตและพฤติกรรมของมดแต่ละชนิดแตกต่างกัน

4. การศึกษาการแพร่กระจายตามพื้นที่และช่วงเวลาในการศึกษาค้างนี้ อาจจะไม่มีความแตกต่างกันมากในด้านของระยะห่างระหว่างสถานีเก็บข้อมูล และช่วงระยะเวลา 1 ปี อาจเห็นผลที่ไม่ชัดเจนนัก คาดว่าการศึกษาในพื้นที่หลายระดับความสูง และระยะเวลามากกว่า 1 ปี น่าจะเห็นผลที่ชัดเจนขึ้น